

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ПРВ СОВЕТ

**СЛУЧАЈ ПОПОСКИ И ДУМА против РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА**

(Жалби бр.69916/10 и 36531/11)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

7 јануари 2016

Оваа пресуда ќе стане конечна под околностите поместени во член 44 став 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот на Попоски и Дума против Република Македонија,

Европскиот суд за човекови права (Прв совет), заседавајќи во Совет составен од:

Räivi Hirvelä, *претседател,*

Ledi Bianku,

Kristina Pardalos,

Paul Mahoney,

Ksenija Turković,

Robert Spano,

Armen Harutyunyan, *судии,*

и André Wampach, *заменик-секретар на Советот,*

Заседавајќи на нејавна седница на 1 декември 2015 година,

Ја донесе следната пресуда, што беше усвоена на тој датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот започна со две жалби (бр.69916/10 и 36531/11) против Република Македонија поднесени до Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основни слободи („Конвенцијата“) од страна на двајца македонски државјани, г-дин Иво Попоски („првиот жалител“) и г-ѓа Виолета Дума („вториот жалител“), она 20 ноември 2010 и 8 јуни 2011, соодветно.

2. Првиот жалител беше застапуван од г-ѓа З.Иваноска, а вториот жалител од г-дин С.Илиќ, адвокати од Скопје. Македонската Влада („Владата“) беше застапувана од страна на нејзиниот агент, г-дин К.Богданов.

3. Мирјана Лазарова Трајковска, судијка избрана во однос на Република Македонија, не можеше да заседава во случајот (Правило 28). На 26 август 2014 година претседателот на Советот одлучи да ја назначи Ксенија Турковиќ да заседава како *ad hoc* судија (Правило 29).

4. Жалителите се жалеа, меѓу другото, дека Судскиот совет („СС“) што ги разрешил од судиската функција не бил „независен и непристрасен трибунал“.

5. На 18 февруари 2013 година жалбите беа доставени до Владата. Исто така беше одлучено да се примени членот 41 од

Деловникот на Судот и на жалбите да им се даде приоритетен третман.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

6. Жалителите се родени во 1963 и 1951 година, а живеат во Охрид и Скопје, соодветно.

A. Разрешувањето на првиот жалител од судиската функција (жалба бр.69916/10)

7. На 24 Јуни 2009 година Н.Х.А., член на СС, тело со надлежност да одлучува, меѓу другото, за разрешување на судии (види Амандман XXIX на Уставот, став 23 подолу) побарал СС да поведе постапка за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција во поглед на првиот жалител. Барањето било доставено согласно членовите 55 и 58 од Законот за Судскиот совет од 2006 година ("Законот од 2006 година", види став 24 подолу) и Правилникот со кој се регулираат постапките за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција на судија ("Правилникот", види став 30 подолу), кој предвидува дека член на СС може да побара поведување на постапка за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција на судија. Во барањето Н.Х.А. тврдел дека првиот жалител ги прекршил правилата за правно застапување на странките во случај во кој тој одлучувал. Првиот жалител одговорил во писмена форма.

8. Согласно членот 58 од Законот од 2006 година, била формирана Комисија за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција (во понатамошниот текст „Комисијата“), составена од пет членови на СС. Н.Х.А. не бил член на Комисијата. Врз основа на барањето на Н.Х.А., одговорот на првиот жалител и добиените докази, Комисијата поднела извештај до СС во кој барала тој да поведе постапка против првиот жалител за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција, што СС го направил со посебно решение.

9. На 10 ноември 2009 година, Комисијата одржала расправа на која биле сослушани Н.Х.А. и првиот жалител. Првиот жалител изјавил дека во таа прилика тој поднел писмено барање за изземање на Н.Х.А., повикувајќи се на отсуство на непристрасност. На Судот му достави копија од тој поднесок. Записникот од расправата одржана на 23 ноември 2009 година укажува дека првиот жалител се повика на тоа барање во завршните зборови. Не била донесена одлука во поглед на барањето. Владата се произнесе дека не постои копија од него во списите на предметот. Записниците од расправите од 10 и 23 ноември 2009 година биле потпишани од страна на првиот жалител, Н.Х.А. како подносител на барањето за поведување на постапката, и членовите на Комисијата.

10. На 9 декември 2009 година, општата седница на СС, во која бил вклучен и Н.Х.А., го разрешила првиот жалител од судиската функција поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција, наоѓајќи дека тој ги прекршил правилата за правно застапување на странките.

11. Првиот жалител ја оспорил таа одлука во втор степен, имено пред Советот за одлучување по жалби формиран при Врховниот суд („Советот за одлучување по жалби“). Такви совети се формирале на *ad hoc* основа во секој одделен случај. Како што е наведено во членот 60 од Законот од 2006 година (види став 24 подолу), таквите совети биле составени од девет судии, од кои тројца биле судии на Врховниот суд, четворица судии на Апелациониот суд и двајца судии од судот на обвинетиот. Жалителот исто така побарал изземање на судијата Т.С. од Советот за одлучување по жалби, заради лош личен однос со него. На 22 март 2010 година, претседателот на Врховниот суд, потпирајќи се на членовите 64 и 67 од Законот за парнична постапка (види ставови 26 и 27 подолу), го отфрлил барањето на првиот жалител, ненаоѓајќи основ за сомнеж во однос на непристрасноста на судијата Т.С.

12. На 27 април 2010 година Советот за одлучување по жалби, во кој бил член судијата Т.С., ја одбил жалбата и ја потврдил одлуката на СС за разрешување од 9 декември 2009 година.

Б. Разрешувањето на вториот жалител поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција (жалба бр.36531/11)

13. Со два одделни поднесоци од 8 јуни и 26 август 2009 година (примени од СС на 23 јуни и 9 септември 2009 година, соодветно), министерот за правда, кој бил член на СС по функција (види Амандман XXVIII на Уставот, став 23 подолу), побарал СС да поведе постапка против вториот жалител за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Барањата се однесувале за два одделни кривични предмети (Кок.бр.7/08 и К.бр.1297/02-I), во кои вториот жалител бил претседател на советите што одлучувале по предметите. Биле изнесени наводи дека таа не успеала да го утврди идентитетот на осуденото лице (во предмет бр. Кок.бр.7/08) и дека имало можен судир на интереси (во предмет бр. К.бр.1297/02-I). Вториот жалител одговорил во писмена форма.

14. СС формирал Комисија во случајот на вториот жалител, во која не бил член министерот за правда. Врз основа на барањата, одговорот на вториот жалител и прибавените докази, Комисијата поднела извештај до СС во кој барала тој да поведе постапка против неа за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција. На 12 март 2010 година на пленарната седница на СС била поведена постапка против вториот жалител поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција и таа била привремено суспендирана од судиската функција. Релевантните делови од таа одлука гласат:

„СС, врз основа на барањата [на министерот] ... формира (комисија за да се утврди дали имало нестручно и несовесно вршење на судиската функција од страна на вториот жалител) ... (Комисијата) ... поднела извештај до СС (во однос на тоа дали барањето било основано).

СС ... расправаше за барањата и извештајот (на Комисијата) и одлучи (да поведе постапка за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција) ...”

15. Оваа одлука му била доставена на министерот за правда, како подносител на барањето, вториот жалител и претседателот на Апелациониот суд во Скопје, во кој работел вториот жалител како судија.

16. На 24 март 2010 година претседателот на СС ја отфрлил како неоснована жалбата на вториот жалител против оваа одлука.

17. На истиот датум, претседателот на СС побарал од СС да поведе постапка за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција во однос на останатите судии кои одлучувале, заедно со вториот жалител, во Апелациониот суд Скопје по кривичниот предмет бр. Кок.бр.7/08. Основот на барањето бил ист како и основот наведен во барањето од 8 јуни 2009 година (види став 13 погоре). На 25 март 2010 претседателот на СС се согласил да биде подносител во поглед на барањата од 26 август 2009 година (во однос на вториот жалител) и 24 март 2010 година. Било договорено постапките да се спојат.

18. На 5 мај 2010 година, претседателот на Комисијата формирана по случајот на вториот жалител го одбила нејзиното барање за јавна расправа. Како што е наведено во одлуката, постапката за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција пред СС е од доверлив карактер и без присуство на јавноста со цел да се зачува угледот на судијата против кого е поведена.

19. На 15 јуни 2010 година на општата седница на СС, вклучувајќи ги и министерот за правда и претседателот на СС, ги разрешиле вториот жалител и судијата В.Џ. од судиската функција поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Основите за разрешување на вториот жалител биле истите како и во барањата за разрешување поднесени од страна на министерот за правда. СС ја запрел постапката за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција во однос на останатите судии наведени во барањето од 24 март 2010 година. Одлуката била доставена на вториот жалител, подносителот на барањето и претседателот на Апелациониот суд Скопје.

20. Вториот жалител поднел жалба до Советот за одлучување по жалби при Врховниот суд против разрешувањето (види став 11 погоре). Таа, меѓу другото, се жалела дека министерот за правда, како член на СС по функција и лице кое ја покренало постапката за нејзино разрешување, бил страна во одлуката за нејзино разрешување. Таа барала дозвола да

присуствува на седницата пред Советот за одлучување по жалби со цел да го образложи нејзиниот случај.

21. На расправата одржана на 10 декември 2010 година во присуство на вториот жалител, Советот за одлучување по жалби формиран при Врховниот суд во нејзиниот случај ја потврдил одлуката за разрешување од причините дадени од СС.

22. Вториот жалител поднел уставна жалба до Уставниот суд, тврдејќи дека нејзиното разрешување претставува повреда на нејзините правата во согласност со членовите 9 (еднаквост на граѓаните) и 16 (слобода на совеста, мислата и јавното изразување на мислата) од Уставот. На 22 јуни 2011 година Уставниот суд ја отфрлил жалбата наоѓајќи дека нема надлежност да ја преиспита законитоста на одлуката на СС. За тоа дали разрешувањето на вториот жалител ја засегнало нејзината слобода на изразување, судот оценил дека мора да се прави разлика помеѓу вршењето на судиска функција и слободата на изразувањето. Судот пресудил дека судиската функција претставува право и должност за одлучување во согласност со законот, и дека тоа право и должност не се дел од правата и слободите за кои тој е надлежен да одлучува во рамките на Уставот (У.бр .18/2011).

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ПРАВО И ПРАКСА

A. Уставот од 1991 година, со уставните амандмани од 2005 година

23. Во декември 2005 година Собранието усвои неколку амандмани на Уставот од 1991 година. Релевантните одредби гласат:

Амандман XXVI

“1. ... судија се разрешува:

- поради потешка дисциплинска повреда што го прави недостоен за вршење на судиската функција; и

- поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција под услови утврдени со закон.”

Амандман XXVIII

“... Републичкиот судски совет го сочинуваат петнаесет члена. По функција членови на Советот се претседателот на Врховниот суд на Република Македонија и министерот за правда. Осум члена на Советот ги избираат судиите од своите редови ... Тројца членови на Советот избира Собранието ... Двајца членови предлага претседателот на Републиката, а изборот го врши Собранието ...”

Б. Закон за Судскиот совет од 2006 година („Службен весник“, бр.60/2006)

24. Релевантните одредби од Законот од 2006 година гласат:

Основи за разрешување на судија Член 53(1)(2)

„Судијата се разрешува поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција под условите определени со закон.”

Дисциплинска постапка Член 55

„Дисциплинска постапка се поведува по барање на член на Судскиот совет, претседателот на судот во кој работи судијата чие разрешување се бара, или претседателот на повисокиот суд или општата седница на Врховниот суд ...

Дисциплинската постапка е итна и од доверлив карактер. Се води без присуство на јавноста и со почитување на угледот и достоинството на судијата.

Судскиот совет од своите редови формира Дисциплинска комисија во состав од пет члена.

Судијата има право да се изјасни писмено или усно по барањето за поведување дисциплинска постапка во рок од осум дена од денот на приемот на известувањето за барањето.

Судијата против кого е поднесено барањето има право на бранител.

Дисциплинската комисија кога ќе го добие барањето прибавува податоци и поднесува извештај со предлог за основаноста на барањето до СС. Врз основа на извештајот

СС одлучува за поведување на постапката или за запирање на постапката.

...

Судскиот совет ќе донесе Правилник со кој ќе се уреди текот и водењето на постапката.”

Одлуки на Советот

Член 56

„Врз основа на извештајот од членот 55(6) на овој закон и расправата на седницата, Советот може:

- да ја запре дисциплинската постапка;
- да изрече дисциплинска мерка соодветно на сторената повреда; или
- да го разреши судијата поради сторена потешка дисциплинска повреда.”

Дисциплински мерки

Член 57

„За утврдената дисциплинска одговорност на судија, Советот може да ги изрече следниве дисциплински мерки:

- писмена опомена,
- јавен укор, и
- намалување на плата во висина од 15% до 30% од месечната плата на судијата, во траење од еден до шест месеци.”

Постапка за утврдување на нестручно и несовесно извршување на судиската функција)

Член 58

„Постапката за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција се води согласно членот 55, а ја спроведува Комисијата за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција („Комисијата”).

Судскиот совет од своите редови ја формира Комисијата составена од пет члена.

...

Врз основа на извештајот од членот 55(6) од овој Закон и расправата на седницата Судскиот совет може:

- да ја запре постапката; и
- да го разреши судијата поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција.”

Право на жалба

Член 60

„Против одлуката на Советот судијата има право на жалба до Советот за одлучување по жалбите на Судскиот совет против решенија за разрешување или изречена дисциплинска мерка формиран при Врховниот суд („Совет за одлучување по жалби’)...

Советот за одлучување по жалби е составен од девет члена од кои: тројца судии на Врховниот суд, четворица судии од апелационите судии и двајца судии од судот од кој е судијата против кој е водена постапката.

Претседателот на Врховниот суд не може да биде член на Советот за одлучување по жалби.”

В. Измени и дополнувања од нември 2010 година на Законот за Судскиот совет од 2006 година („Службен весник“, бр.150/2010)

25. Со Законот од 2010 година се заменуваат членовите 54-60 од Законот од 2006 година. Тој предвидува подетални правила во однос на постапката за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција во однос на судии (членови 77-95). Релевантните одредби од Законот од 2010 година гласат:

Постапка за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција

Член 77

„Судијата се разрешува од судиската функција поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција под услови утврдени со закон.”

**Барање за постапка за утврдување на нестручно и несовесно
вршење на судиската функција
Член 78(1)(2) и (3)**

„Постапка за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција се поведува по барање на член на Советот, претседателот на судот [во кој работи судијата чиешто разрешување се бара], претседателот на повисокиот суд или општата седница на Врховниот суд на Република Македонија („подносител на барањето“) ...

Постапката е итна и од доверлив карактер, се води без присуство на јавноста и со почитување на угледот и достоинството на судијата ...

По барање на судијата Советот може да одлучи постапката да се води со присуство на јавноста ...”

**Содржина на барањето
Член 79**

„Барањето за поведување постапка за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција од членот 78(1) на овој закон се доставува до Советот и содржи, меѓу другото, [лични информации] за судијата, адреса и место на живеење ... опис на наводната повреда ... и предлог-доказите што треба да се изведат на расправата.

Со барањето се доставуваат и доказите на кои се заснова барањето.”

**Комисија за утврдување нестручно и несовесно вршење на
судиската функција („Комисијата“)
Член 80(1) и (3)**

„Советот по поднесеното барање за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција расправа за тоа дали барањето е навремено, целосно и допуштено.

...

Доколку Советот го прифати барањето, Советот од своите редови формира Комисија за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција во состав од претседател и четири члена ...”

Член 81(1)-(4)

“Комисијата го доставува барањето и доказите лично до судијата против кого е поднесено.

Судијата може писмено да одговори на наводите во барањето или да даде усна изјава на записник во рок од осум дена од добивањето на барањето.

Судијата против кој е поднесено барањето има право на бранител којшто самиот го известува и го обезбедува за расправата.

Заедно со одговорот на барањето судијата ги доставува сите докази на кои го заснова својот одговор ...”

Прибавување податоци и докази

Член 82(1)

„Комисијата со барање прибавува податоци и докази кои се од интерес за [случајот].”

Извештај со предлог

Член 83

„Врз основа на прибавените податоци и докази, Комисијата поднесува до Советот извештај со предлог за основаноста на барањето.”

Расправање по барањето

Член 84(1) и (2)

„Советот расправа по барањето и предлогот на Комисијата и одлучува за поведување на постапка или за запирање на постапка за нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

Одлуката Советот ја донесува со мнозинство гласови од вкупниот број членови на Советот ...”

Доставување на одлуката

Член 85

„Одлуката од членот 84 на овој закон се доставува до подносителот на барањето, судијата [чиешто разрешување се бара] и претседателот на судот каде што судијата ја врши функцијата, а предметот со сите списи се предава на Комисијата.”

Времено отстранување

Член 86

„Кога Советот ќе донесе одлука за поведување на постапка за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција, Советот може со одлука времено да го отстрани судијата од вршењето на судиската функција.”

Расправа на Комисијата

Член 87

„Комисијата закажува расправа во рок од петнаесет дена од денот на донесувањето на одлуката за поведување постапка за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

На расправата Комисијата работи во полн состав.

Со расправата раководи претседателот на Комисијата.”

Покана за расправа

Член 88

„На расправата се покануваат подносителот на барањето и судијата на кои им се доставуваат прибавените докази од Комисијата.

Ако учесниците кои се уредно поканети не дојдат, а изостанокот не го оправдаат, расправата ќе се одржи.”

Член 89

„На расправата ќе се изведат сите докази предложени од подносителот на барањето, судијата, како и доказите што ги прибавила Комисијата.

Судијата има право да се произнесе по сите докази изведени на расправата.”

Записник [од расправата]

Член 90(4)

„Записникот од расправата го потпишуваат подносителот на барањето, судијата или неговиот бранител, (членовите на) Комисијата и лицето кое го води записникот ...”

Извештај на Комисијата

Член 92(1)

„Комисијата во рок од петнаесет дена по завршувањето на расправата поднесува извештај за констатираната состојба и дава предлог до Советот да донесе одлука:

- за запирање на постапката доколку не е утврдено нестручно и несовесно вршење на судиската функција; или
- за разрешување на судијата поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција.”

**Одлуки на Советот
Член 93**

„Советот врз основа на извештајот (на Комисијата) и расправата може ...

- да ја запре постапката доколку не е утврдено нестручно и несовесно вршење на судиската функција; или

- да го разреши судијата поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција.”

Член 95(1) и (3)

„Решението од членот 94 на овој закон, Советот го донесува со двотретинско мнозинство гласови од вкупниот број членови на Советот.

...

Примерок од решението се доставува на судијата, неговиот бранител, на подносителот на барањето и на претседателот на судот во кој судијата ја врши функцијата, односно на претседателот на непосредно повисокиот суд.”

**Право на жалба
Член 96(1)-(4)**

„Против решението на Советот за разрешување судија, судијата има право на жалба до Советот за одлучување по жалбите формиран при Врховниот суд („Советот за одлучување по жалба“)

...

Советот за одлучување по жалба е составен од девет члена од кои тројца судии на Врховниот суд, четворица судии од апелационите судови и двајца судии од судот од кој е судијата против кого е водена постапката.

Претседателот на Врховниот суд не може да биде член на Советот за одлучување по жалба.

Советот за одлучување по жалба може да го потврди или укине решението на Советот за разрешување на судијата ...”

Г. Закон за парничната постапка од 2005 година

26. Член 64 од Законот за парнична постапка од 2005 година предвидува изземање на судија. Според член 66(2), не е допуштено барање за изземање на сите судии од еден суд. Согласно член 67(1), за барањето на странката за изземање одлучува претседателот на судот. Според член 67(3) за барањето за изземање на судија на Врховниот суд одлучува

претседателот на Врховниот суд. Општата седница на Врховниот суд одлучува за барање за изземање на претседателот на Врховниот суд.

27. Член 400 од Законот за парничната постапка од 2005 година предвидува можност за повторување на постапката за која Судот утврдил повреда на Конвенцијата. Во повторувањето на постапката домашните судови се должни да ги почитуваат одредбите од конечната пресуда на Судот.

Д. Закон за Советот за утврдување на факти и поведување на постапка за утврдување на одговорност на судија („Советот”, Службен весник, бр.20/2015)

28. Во февруари 2015 година Собранието донесе нов закон со кој се предвидува формирање на Советот. Улогата на новото тело е да утврди релевантни факти во постапка уредена согласно Законот и да одлучи дали да поднесе барање за поведување на постапка поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција на судија (членови 2 и 49). Советот е составен од девет члена (пензионирани судии, обвинители и правници, член 6) избрани од страна на сите судии на непосредни и тајни избори (член 16). Тој може, меѓу другото, да поднесе барање до Судскиот совет за поведување на постапка за утврдување одговорност на судија или претседател на суд (член 32). Законот почна да се применува три месеци од денот на влегувањето во сила (член 53).

Ѓ. Измени и дополнувања на Законот за Судскиот совет („Службен весник“, бр.20/2015)

29. Во февруари 2015 година Собранието извршил измена и дополнување на Законот за Судскиот совет. Членот 16 од новиот Закон, кој го заменил член 78 (1) од Законот од 2010 година (види став 25 погоре), предвидува дека Советот - наместо член на СС, претседателот на судот [каде работи судијата чие разрешување се бара], претседателот на повисокиот суд или општата седница на Врховниот суд - може да покрене постапка за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција пред СС. Овој закон започнал да се применува по истекот на три месеци од денот на влегување во сила на законот (член 31).

Е. Правилник за постапката и начинот за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција (Службен весник, бр.15/2007 и 142/2009)

30. До стапувањето во сила на одлуката на Уставниот суд од 15 септември 2010 година (види став 31 подолу), постапката за утврдување на нестручно и несовесно вршење на судиската функција во однос на судиите била детално уредена со Правилникот. Правилникот содржел процедурални правила идентични на правилата предвидени во Законот од 2010 година (види членови 78-96 од Законот од 2010 година погоре).

Ж. Релевантна домашна пракса

31. Со одлука од 15 септември 2010 година (*У.бр.56/2010*), Уставниот суд укинал како неуставни неколку одредби од Правилникот за постапката и начинот за утврдување нестручно и несовесно вршење на судиската функција. Судот утврдил дека иако Судскиот совет има право да утврди свој деловник за работа во интерните документи, тој нема надлежност да определи реални процедурални правила за кои не постои законска основа.

III. МЕЃУНАРОДНИ МАТЕРИЈАЛИ

А. Мислење бр.10(2007) на Советодавниот совет на европски судии (ССЈЕ) до Советот на министри на Советот на Европа за Судскиот совет во служба на општеството, Стразбур, 23-27 ноември 2007

32. Релевантните одредби од Мислењето гласат:

II. ОПШТА МИСИЈА: ЗАШТИТА НА НЕЗАВИСНОСТА НА СУДСТВОТО И ВЛАДЕЕЊЕТО НА ПРАВОТО

„8. Судскиот совет има за цел заштита на независноста на правосудниот систем и независноста на поединечните судии. Постојењето на независни и непристрасни судови е структурен услов на правната држава.

V. В. 2. Дисциплинска одговорност

62. Прашањето за одговорност на судиите беше разгледано од страна на ССЈЕ во Мислењето бр.3 (2002). Неодамнешните искуства на некои држави ја покажуваат потребата од заштита на

судиите од искушението за проширување на делокругот на нивната одговорност во прашања поврзани со јурисдикцијата. Улогата на Судскиот совет е да покаже дека судијата не може да сноси исти одговорности како припадник на друга професија: тој врши јавна функција и не може да одбие да одлучува по спорови. Покрај тоа, ако судијата е изложен на правни и дисциплински санкции заради неговите/нејзините одлуки, не може да се одржат ниту независноста на судството ниту демократската рамнотежа на власти. Од тие причини, Судскиот совет треба недвосмислено да ги осуди политичките проекти чијашто цел е да се ограничи слободата на одлучување на судиите. Ова не ја намалува должноста на судијата да го почитува законот.

63. Судијата кој ги занемарува своите предмети поради немарност или кој покажува крајна нестручност во постапувањето по нив треба да се соочи со дисциплински санкции. Дури и во такви случаи, како што е наведено во Мислењето на ССЈЕ бр.3 (2002), важно е судиите да уживаат заштита со дисциплинска постапка која го гарантира почитувањето на принципот на независност на судството и која се спроведува пред тело ослободено од било какво политичко влијание, врз основа на јасно дефинирани дисциплински повреди: во дисциплинското тело не може да земат учество ниту шефот на државата, ниту министерот за правда или друг претставник на политичките власти.

64. На Судскиот совет му се доверени етички прашања; тој може да постапува и по приговори од странките на судовите. Со цел да се избегне судир на интереси, со дисциплинските постапки во прв степен, кога по нив не се постапува во рамките на надлежноста на дисциплински суд, по можност треба да постапува дисциплинска комисија во чиј состав мнозинството ќе бидат судии избрани од страна на своите колеги, кои не се членови на Судскиот совет, со можност за жалба пред повисок суд.”

**Б. Magna Carta на судиите (Основни принципи),
Советодавен совет на европските судии, Стразбур, 17
ноември 2010 ССЈЕ (2010)3 Конечна**

33. Релевантните одредби од Magna Carta на судиите гласат:

Гаранции за независност

„6. Дисциплинските постапки се водат пред независен орган со можност за правен лек пред суд.”

Орган одговорен за гарантирање на независноста

„13. За да се обезбеди независноста на судиите, секоја држава формира Судски совет или друго посебно тело, независно од законодавната и извршната власт, на кое му се доделени широки надлежности за сите прашања што се однесуваат на нивниот статус како и на организацијата, функционирањето и угледот на судските институции. Советот ќе биде составен или исклучиво само од судии или од значително мнозинство судии избрани од страна на нивните колеги. Судскиот совет ќе дава отчет за своите активности и одлуки.”

ПРАВО

I. СПОЈУВАЊЕ НА ЖАЛБИТЕ

34. Во согласност со Правилото 42 § 1 од Деловникот на Судот, Судот одлучи да ги спои жалбите, имајќи ја предвид нивната слична правна заднина.

II. НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА ЧЛЕНОТ 6 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

A. Наводно отсуство на непристрасност на Судскиот совет

35. Жалителите се жалеа, согласно членот 6 од Конвенцијата, дека Судскиот совет што ги разрешил поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција ја немал потребната неспристрасност бидејќи членовите коишто ја повеле оспорената постапка подоцна учествувале во донесувањето на одлуката на Судскиот совет за нивно разрешување. Соодветниот дел од член 6 § 1 од Конвенцијата гласи:

„1. При утврдувањето на граѓанските права и обврски ... секој има право на фер ... судење ... од страна на независен и непристрасен трибунал основан со закон.”

1. Допуштеност

36. Владата не поднесе приговор во врска со допуштеноста на овие жалбени наводи.

37. И покрај тоа што Владата не поднесе било каков приговор во однос на допуштеноста на жалбените наводи според овој основ, Судот би сакал да го адресира прашањето за применливоста на членот 6 од Конвенцијата. Тој забележува дека случаите на жалителите биле разгледани од Судскиот совет, којшто ги утврдил сите прашања за фактите и законот по одржувањето на рочиште и проценка на доказите. Општата седница на Судскиот совет донела одлука за разрешување на жалителите, која била преиспитана од Советот за постапување по жалби, тело составено од судии кои извршуваат судиска функција. Во такви околности, Судот смета дека членот 6 е применлив на оспорената постапка според неговиот граѓански аспект (за анализа на *Eskelinen* тестот (*Vilho Eskelinen and Others v. Finland* [GC], бр.63235/00, § 62, ECHR 2007 II), види *Olujić v. Croatia*, бр.22330/05, §§ 31-45, 5 февруари 2009, и *Oleksandr Volkov v. Ukraine*, бр.21722/11, § 91, ECHR 2013).

38. Судот забележува дека жалбените наводи по оваа глава не се очигледно неосновани во смисла на членот 35 став 3 (а) од Конвенцијата. Тој понатаму забележува дека тие не се недопуштени по ниту една друга основа. Од тие причини мора да се прогласат за допуштени.

2. Основаност

(а) Поднесоци на страните

39. Жалителите навеле дека членот на Судскиот совет којшто ја повел оспорената постапка и изнел аргументи пред Комисијата во поткрепа на своето барање, на крај учествувал во одлуката на општата седница на Судскиот совет за нивното разрешување. Според вториот жалител, тоа довело до ситуација во која истиот член на СС "и поднел барање и разрешил судија". Таквата двојна улога довела до акумулација и судир на надлежности неспоиви со принципот на фер судење. И покрај фактот дека горенаведените фактори се однесувале само на еден член на СС, неговото учество во конечната одлука на СС да ја разреши ја „контаминирало“ целата постапка. Вториот жалител сметал дека е ирелевантно што претседателот на СС ја продолжи оспорената постапка наместо министерот за правда, кој првично и ја повел.

40. Владата ја објасни постапката пред Судскиот совет, особено улогата на Комисијата, која требало да ги разгледа

фактите и основаноста на случаите. Подносителот на барањето за поведување на оспорената постапка не бил член на Комисијата. Комисијата не одржала „предистрага“, но требало да се смета за совет во рамките на Судскиот совет.

(б) Оцена на Судот

i. Општи принципи

41. Судот потсетува дека, по правило, непристрасноста означува отсуство на предрасуди или пристрасност. Според својата утврдена судска пракса, постоењето на непристрасност во смисла на членот 6 § 1 мора да се утврди во согласност со: (i) субјективниот тест, каде што мора да се има предвид личното убедување и однесување на одреден судија - односно, дали судијата имал било какви лични предрасуди или пристрасност во даден случај; и (ii) објективниот тест, односно со утврдување дали самиот трибунал и, меѓу другите аспекти, неговиот состав, нуделе доволно гаранции за да се исклучи секако оправдано сомневање во однос на неговата непристрасност (види, меѓу другите власти, *Fey v. Austria*, 24 февруари 1993, §§ 28 и 30, серија А бр.255, и *Wettstein v. Switzerland*, бр.33958/96, § 42, ECHR 2000-XII).

42. Сепак, не постои недвосмислена поделба помеѓу субјективната и објективната непристрасност, бидејќи однесувањето на судијата не само што може да предизвика објективно сомневање во неговата непристрасност, од гледна точка на надворешниот набљудувач (објективниот тест), туку, исто така, може го покрене прашањето за неговото лично убедување (субјективниот тест) (види *Kyprianou v. Cyprus* [GC], бр.73797/01, § 119, ECHR 2005 XIII). Така, во некои случаи каде што може да биде тешко да се обезбедат докази со кои може да се побие презумпцијата на субјективната непристрасност на судијата, условот за објективна непристрасност обезбедува дополнителна важна гаранција (види *Pullar v. The United Kingdom*, 10 јуни 1996 година, § 32, *Извештаи* 1996 III).

43. Во оваа смисла, дури и изгледот може да има одредено значење; со други зборови, „правдата не само што мора да биде задоволена, туку мора и да се види дека е задоволена“. Во прашање е довербата што судовите во едно демократско општество мора да ја поттикнат кај јавноста (види *Morice v.*

France [GC], бр.29369/10, § 78, 23 април 2015 и *De Cubber v. Belgium*, 26 октомври 1984, § 26, серија А бр.86).

ii. Примена во предметниот случај

44. Судот нотира дека оспорената постапка пред Судскиот совет била уредена со Законот од 2006 година, со измените и дополнувањата од 2010 година, што детално ги уредувале процедуралните правила штопрвично биле утврдени со Правилникот. Судот смета дека е значајно да се нотира дека утврдувањето на нестручно и несовесно вршење на судиската функција од страна на Судскиот совет може да доведе дамо до разрешување на судијата од функцијата, бидејќи разрешувањето бла единствената расположлива мерка во случаи на нестручно и несовесно вршење на судиската функција, за разлика од дисциплинската постапка, за која биле на располагање други мерки (види ставови 24 и 25 погоре).

45. Според законот во сила, било кој член на СС може да побара од СС да утврди дали постоело нестручно и несовесно вршење на судиската функција од страна на судијата. Всушност, таква постапка била побарана од страна на Н.Х.А., член на СС, во однос на првиот жалител, а од страна на министерот за правда во однос на вториот жалител. Потоа претседателот на СС ја превзел улогата на министерот како подносител.

46. Оспорената постапка била спроведена од страна на Комисијата, како внатрешен орган на Судскиот совет. Комисијата била составена од пет члена од Судскиот совет, од кои ниту еден од нив не бил подносител на барањето (Н.Х.А. во случајот на првиот жалител, а министерот за правда односно претседателот на СС во случајот на вториот жалител). Како што тврдеше Владата (види став 40 погоре), не може да се смета дека Комисијата спровела „предистрага“, таа одржала расправи на кои разгледала релевантни докази и ги сослушала аргументите од страна на жалителите и на подносителите на барањата. И жалителите и подносителите на барањата дале завршни зборови и ги потпишале записниците од расправите (види ставови 9 и 25 погоре).

47. Имајќи ги предвид правилата на постапката опишани погоре, Судот смета дека подносителите на барањата (Н.Х.А. во поглед на првиот жалител и министерот за правда а потоа претседателот на СС во поглед на вториот жалител) имале

права како страна во оспорената постапка. Нивните барања довеле до оспорената постапка, во која доставиле докази и аргументи во прилог на наводите за нестручно и несовесно вршење на судиската функција од страна на жалителите. Според тоа, тие делувале како "обвинител" во однос на жалителите, "обвинетите" во оспорената постапка, чие разрешување се барало како единствена можна мерка во случаи на нестручно и несовесно вршење на судиската функција. По завршувањето на постапката, подносителите на барањата исто така биле страна во одлуките на општата седница на Судскиот совет во однос на разрешувањето на жалителите. Препис на тие одлуки требало да биде доставен на жалителите (види ставови 19 и 25 погоре).

48. Во такви околности, Судот смета дека системот во кој членови на Судскиот совет кои ги спровеле предистрагите и на чие барање биле поведени оспорените постапки, подоцна учествувале во донесувањето на одлуките за разрешување на жалителите од судиската функција, фрла објективен сомнеж врз непристрасноста на тие членови кога се одлучувало за основаноста на случаите на жалителите (види *Mitrinovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр.6899/12, § 45, 30 април 2015 и *Oleksandr Volkov*, цитиран погоре, § 115).

49. Според тоа, Судот заклучува дека конфузијата за улогите на подносителите на барањата во оспорените постапки кои резултирале со разрешување на жалителите поттикнале објективно оправдани сомневања за непристрасноста на Судскиот совет. Фактот дека во секој случај подносителот на барањето (Н.Х.А. во поглед на првиот жалител и министерот за правда а потоа претседателот на СС во поглед на вториот жалител) бил само еден од петнаесетте членови на Судскиот совет не може, со оглед на околностите, да доведе до поинаков заклучок (види *Fazlı Aslaner v. Turkey*, бр.36073/04, 4 март 2014). Според тоа, постои повреда на членот 6 став 1 од Конвенцијата по овој основ.

Б. Останати жалбени наводи според членот 6 од Конвенцијата

50. Во коментарите доставени како одговор на опсервациите на Владата, вториот жалител се жалеше според член 6 од Конвенцијата дека исклучувањето на јавноста од постапката

пред Комисијата не било оправдано; дека не биле дадени доволно причини за нејзиното разрешување; дека СС ги одбил нејзините барања за докази; и дека јавните изјави дадени од страна на министерот за правда и претседателот на СС ги повредиле нејзините права според членот 6 став 2 од Конвенцијата.

51. Судот забележува дека овие наводи не беа вклучени во жалбата поднесена до Судот на 8 јуни 2011 година, туку беа поднесени на 12 септември 2013 година, што е повеќе од шест месеци по донесувањето на одлуката на Советот за одлучување по жалба од 10 декември 2010 година (види *Krstev and others v. the former Yugoslav Republic of Macedonia* (одл.), бр.30278/06; 38130/06, 41358/06, 3747/07; 11762/07, 40639/07 и 58926/08, 16 ноември 2010 година).

52. Следува дека овие наводи се поднесени вон рокот и мора да бидат отфрлени во согласност со член 35 ставови 1 и 4 од Конвенцијата.

III. ОСТАНАТИ НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА КОНВЕНЦИЈАТА

53. Вториот жалител исто така изнесе наводи дека се повредени нејзините права согласно членовите 9 и 10 од Конвенцијата. На крај, жалителите се повикаа на членовите 13, 14 и 17 од Конвенцијата.

54. Судот ги испита овие жалбени наводи. Меѓутоа, во светло на сите материјали со кои располага, и во рамките на жалбените наводи кои се во негова надлежност, Судот утврди дека тие не откриваат било каква појава на повреда на правата и слободите утврдени во Конвенцијата или нејзините протоколи.

55. Следи дека овој дел од жалбата е очигледно неоснован и мора да биде отфрлен во согласност со член 35 §§ 3 (а) и 4 од Конвенцијата.

IV. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

56. Членот 41 од Конвенцијата предвидува:

“Ако Судот оцени дека постои повреда на Конвенцијата или нанејзините протоколи, и ако внатрешното право на

заинтересираната Висока страна договорничка овозможува само делумно отстранување на последиците од таа повреда, Судот и дава на општетената страна, доколку е потребно, правично задоволување.”

A. Оштета

57. Првиот жалител изјави побарување од 216.000 евра на име на материјална штета, односно за платата што ќе ја добиел до пензионирање доколку не бил разрешен во оспорената постапка. Тој исто така побара и 200.000 евра на име на нематеријална штета за нанесување на штета на неговата чест и углед и за душевна болка и фрустрација. По истите основи, тој побара 240.000 евра на име на нематеријална штета што ја претрпеле членовите на неговото семејство.

58. Вториот жалител побара 15.100 евра на име на материјална штета, односно за приходот што ќе го добиела доколку не била разрешена од судиската функција. Таа исто така побара и 300.000 евра на име на нематеријална штета за нанесување на штета на нејзината чест и углед и за душевна болка и фрустрација.

59. Владата ги оспори овие барања и се произнесе дека се неосновани. Таа понатаму тврдеше дека не постои причинско-последична врска помеѓу побаруваната материјална отштета и наводните повреди. Покрај тоа, некои побарувања се однесувале на членови на семејството кои не може да тврдат дека имаат статус на жртва во однос на наводните повреди.

60. Судот смета дека доделувањето на правичниот надоместок може да се заснова само на фактот што жалителите не ги имале на располагање сите гаранции од членот 6 став 1 од Конвенцијата. Сепак, Судот не може да шпекулира каков ќе бил исходот од постапката во согласност со член 6 став 1 од Конвенцијата доколку не е најдена повреда. Во конкретниот случај, Судот смета дека нема причинско-последователна поврзаност помеѓу повредите на членот 6 став 1 од Конвенцијата и наводната материјална штета. Според тоа, нема основа за доделување на износ според овој аспект (види *HIT d.d. Nova Gorica v. Slovenia*, бр.50996/08, § 49, 5 јуни 2014; *Bajaldžiev v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр.4650/06, § 52,

25 октомври 2011; и *Mežnarić v. Croatia*, бр.71615/01, § 43, 15 јули 2005).

61. Од истите причини, Судот исто така ги отфрли барањата на првиот жалител во однос на нематеријална штета што наводно јас претрпеле членовите на неговото семејство (види, слично, *Popovski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр.12316/07, § 99, 31 октомври 2013). Сепак, Судот смета дека жалителите морало да претрпат душевна болка и вознемиреност поради утврдените повреди. Одлучувајќи на правична основа, согласно членот 41 од Конвенцијата, им доделува на жалителите по 4.000 евра на име на нематеријална штета, плус било која такса која би можела да биде наплатена.

62. Судот понатаму повторува дека пресуда со која Судот ќе утврди повреда на Конвенцијата или нејзините протоколи наметнува на тужената држава законска обврска не само да им ги исплати на оние кои се засегнати сумите доделени по пат на правичен надомест, туку и да избере, што е предмет на надзор од страна на Советот на министри, општи и/или, доколку е соодветно, поединечни мерки што треба да се донесат во домашниот правен поредок за да се стави крај на повредата утврдена од Судот и да ги направи сите можни репарации за последиците од тоа на начин што ќе ја врати колку што е можно повеќе ситуацијата што постоела пред настанувањето на повредата (види *Harabin v. Slovakia*, бр.58688/11, § 177, 20 ноември 2012).

63. Судот веќе утврди дека во случај на повреда на членот 6 од Конвенцијата, жалителот треба, колку што е можно, да се врати во позиција што ќе ја имал доколку не биле занемарени барањата на оваа одредба. Затоа, најсоодветна форма на надомест на штета во случаи како што е овој ќе биде повторување на постапката, ако тоа биде побарано. Судот забележува дека властите го примениле како соодветен Законот за парнична постапка (види став 11 погоре). Тој понатаму забележува дека Законот за парнична постапка предвидува можност за повторување на постапката во случаи каде во пресуда Судот заклучува дека судската одлука или постапка пред пресудата била во спротивност со основните човекови права или слободи на странката (види став 27 погоре).

Б. Трошоци

64. Што се однесува до надоместот на трошоците направени пред домашните органи, првиот жалител побара 1.000 евра за надомест на патни трошоци за да присуствува на расправите пред пред СС. Тој не достави документи во прилог. Во однос на трошоците направени пред Судот, вториот жалител побара 150 евра за надоместок на нејзиниот правен застапник што ја застапуваше пред Судот. Примерок од уплатницата беше обезбеден во прилог.

65. Владата ги оспори овие барања како неосновани.

66. Согласно праксата на Судот, жалителот има право на надомест на трошоци само доколку се покаже дека истите биле навистина и нужно сторени и се разумни во квантум (види *Editions Plon v. France*, бр.58148/00, § 64, ECHR 2004-IV). Во предметниот случај, со оглед на расположливиот материјал и горните критериуми, Судот го отфрла побаруваниот износ на првиот жалител за трошоци во домашната постапка и смета дека е разумно да се додели износот што го побарува вториот жалител за постапката пред Судот, плус било која такса која може да ѝ се наплати.

В. Затезна камата

67. Судот смета дека затезната каматна стапка треба да се заснова на стапката за позајмица на Европската централна банка, на која треба да се додадат трипроцентни поени.

ОД ТИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Одлучи да ги спои жалбите;*
2. *Го прогласува жалбениот навод дека случаите на жалителите не биле разгледани од страна на непристрасен трибунал за допуштен а остатокот од жалбите за недопуштен;*

3. *Смета* дека има повреда на член 6 став 1 од Конвенцијата во поглед на тоа дека случаите на жалителите не биле разгледани од страна на непристрасен трибунал;
4. *Смета*,
 - (а) дека одговорната држава треба да им ги исплати на жалителите, во рок од три месеци откако пресудата ќе стане конечна согласно член 44 став 2 од Конвенцијата, следните суми, кои треба да се конвертираат во националната валута на одговорната држава по стапка која е применлива на денот на исплатата:
 - (i) 4.000 евра (четири илјади евра) на секој жалител, плус било која такса што може да му биде наплатена, во поглед на нематеријална штета; и
 - (ii) 150 евра (сто и предесет евра) на вториот жалител, плус било која такса што може да му биде наплатена, во поглед на трошоците;
 - (б) дека по истекот на горенаведените три месеци до исплатата ќе биде исплатена обична камата на горните суми, по стапка еднаква на стапката за позајмица на Европската централна банка за односниот период, плус трипроцентни поени;
5. *Го отфрла* остатокот од барањето на жалителите за правична отштета.

Изработено на англиски јазик и поднесено на писмено на 7 јануари 2016 година, согласно Правило 77 §§ 2 и 3 од Деловникот на Судот.

André Wampach
Заменик-секретар

Päivi Hirvelä
Претседател